

Kartografická výročí 2025

Vojenské atlasy

Stručná historie

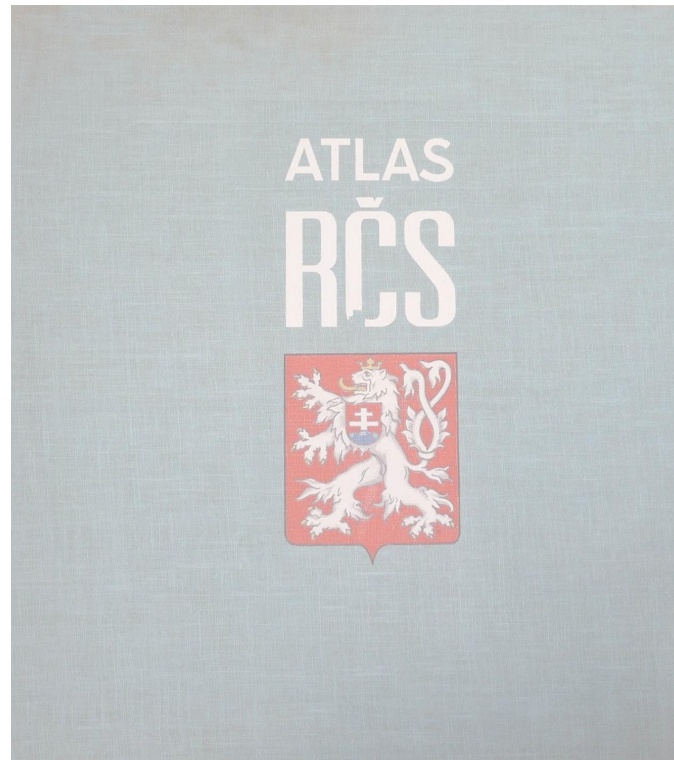
Václav Talhofer, Marian Rybanský – Univerzita obrany

Jiří Drozda - VÚGTK

Kartografická výročí 2025

1935	Atlas Republiky Československé – 90 let
1965	Československý vojenský atlas – 60 let
1975	Vojenský zeměpisný atlas – 50 let
2005	Vojenský zeměpisný atlas světa – 20 let
1964	Vojenské autoatlasy – 61 let

Atlas Republiky Československé 1935

Atlas Republiky Československé 1935

Vydavatel

Česká akademie věd a umění

za podpory ministerstva zahraničních věcí republiky Československé

Vrchní redaktor

Prof. Dr. Ing. Jaroslav Pantoflíček

Zpracování a tisk

Vojenský zeměpisný ústav v Praze

Atlas Republiky Československé 1935

Vydavatel

Česká akademie věd a umění

za podpory ministerstva zahraničních věcí republiky Československé

Vrchní redaktor

Prof. Dr. Ing. Jaroslav Pantoflíček

Zpracování a tisk

Vojenský zeměpisný ústav v Praze

Atlas Republiky Československé 1935

Vydavatel

Česká akader
za podpory min

Vrchní redaktor

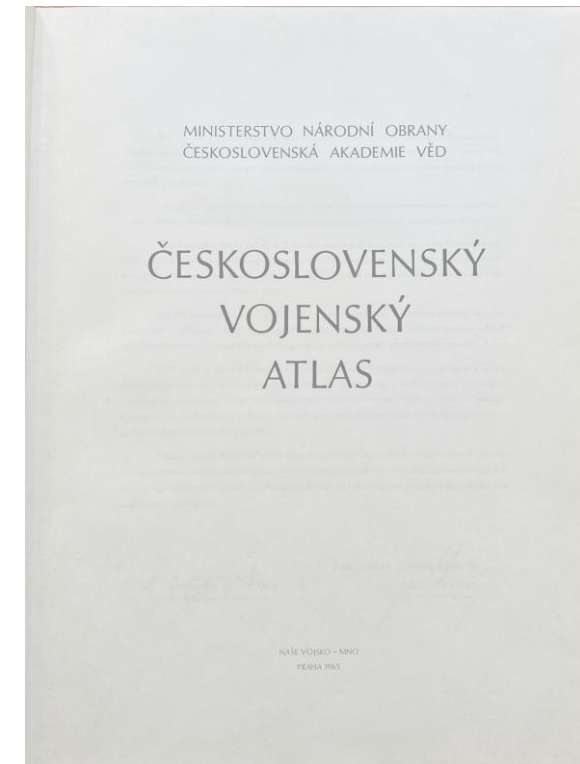
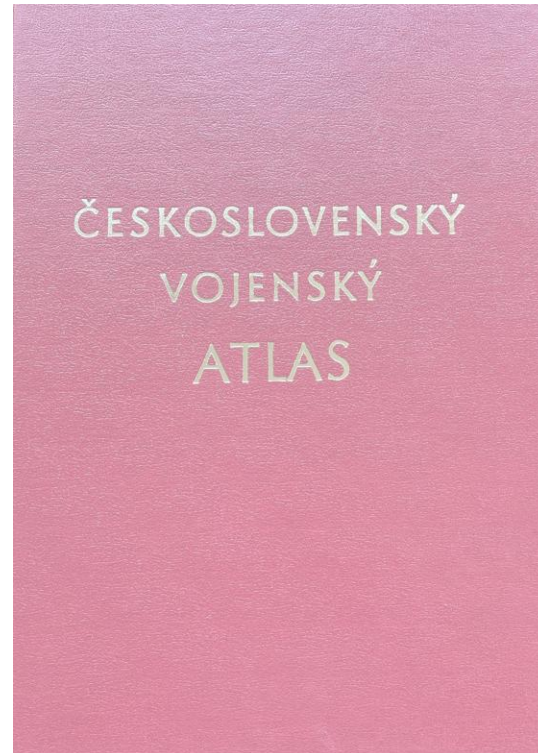
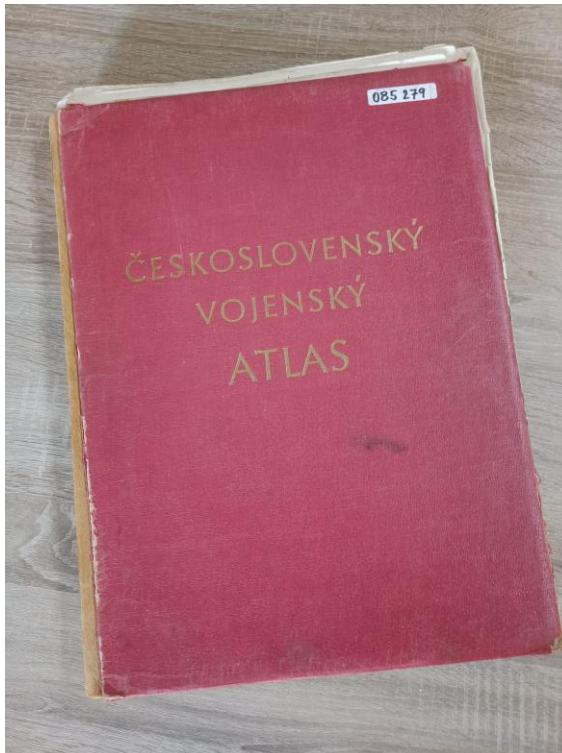
Prof. Dr. Ing. .

Zpracování a tisk

Vojenský zem

Československý vojenský atlas 1965

Československý vojenský atlas 1965

ČESKOSLOVENSKÝ

Vydavatel

Hlavní redaktor

Zást. hlavního redaktora

Redaktor geografické části

Redaktor voj. historické části

Zpracování a tisk

Naše Vojsko, Praha 1965

genmjr. doc. dr. inž. Jan Klíma – předseda redakční rady

pplk. inž. Josef Paxa

pplk. doc. dr. inž. Bohuslav Šimák

pplk. Karel Blažek

Vojenský zeměpisný ústav Praha

Atlas jako jedno z unikátních děl československé kartografie

gen. Klíma: „Z neobyčejného rozsahu a rozmachu možné příští války vyplývá naléhavěji nežli kdykoliv předtím potřeba znalosti současného politického, vojenského, ekonomického a technického stavu a jejich perspektivních možností a zvláště také znalosti všech geografických charakteristik existujících v prostorech, v nichž by se válka mohla odehrávat.

Souhrn značného množství různých informací specifického charakteru, které z hlediska současných potřeb armád je nutno mít k dispozici v ucelené, utříděné formě, lze nejnázorněji podat v souboru map.

Proto velení čs. armády rozhodlo, aby byl zpracován atlas, který by uspokojoval potřebu armády všeobecně v oboru geografie a historie válek a válečných tažení, přispíval ke zvýšení odborné úrovně vojáků z povolání i záložních kádrů, dále pomohl k prohloubení geografických a vojenskohistorických znalostí posluchačů vojenských akademií a učilišť“

(VTO, 1-2, 1965, upraveno)

Atlas jako jedno z unikátních děl československé kartografie

- Vydání k 20. výročí osvobození ČSR od fašistických okupantů
- Komplexní pohled na svět a zejména Evropu a SSSR – fyzickogeografická i socioekonomická složka
- Geografická a vojenskohistorická část
- Široký autorský kolektiv – armáda i civilní instituce; ústavy, pracoviště, školy

Atlas jako jedno z unikátních děl československé kartografie

Hlavní instituce:

Ministerstvo národní obrany

Vojenský zeměpisný ústav v Praze

Vojenský kartografický ústav v Banské Bystrici

VAAZ – K248 v Brně

Vojenský historický ústav v Praze

Veřejné vysoké školy

Geografická pracoviště PŘF UK

Geografická pracoviště PŘF UJEP

Geografický ústav ČSAV

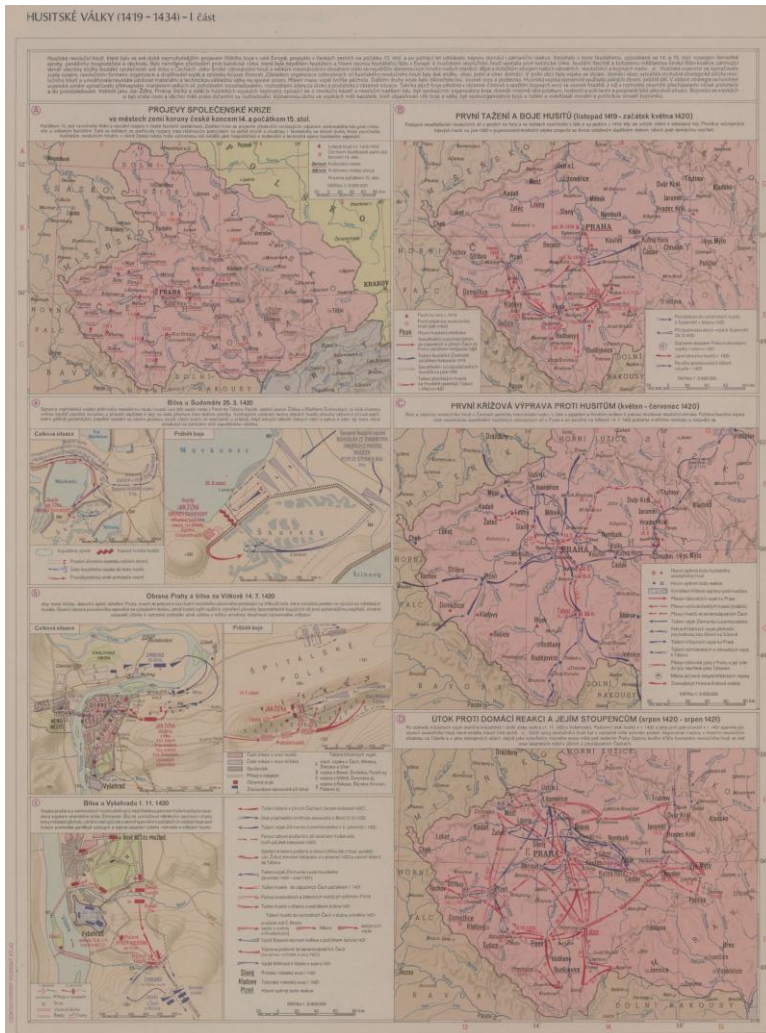
Historický ústav ČSAV

Vynikající kartografické zpracování – VZÚ, VKÚ

Doba vzniku – 1957 – 1964

Náklad 15000 výtisků, zejména pro potřeby ČSLA, ale i pro vzdělávání na civilních školách

Atlas jako jedno z unikátních děl československé kartografie

Tvorba v 50. a 60. letech 20. století – odraz ideologie zejména ve vojenskohistorické části

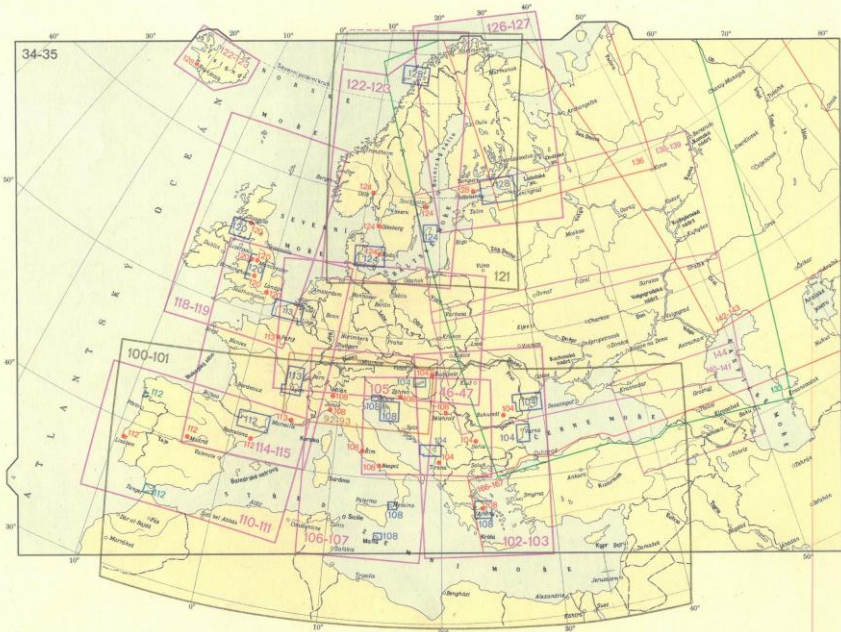
- Důraz na hnutí lidu
- Kapitalismus a imperialismus vs. komunistické ideály a budování socialismu
- Sklon (pokyn) k tendenčnímu výkladu dějin, zejména 20. století

Snaha o dodržení vysoké kvality všech map - odraz úrovně československé kartografie v šedesátých letech 20. století

Geografická část

EVROPA

112 1: 500 000	128 1: 1 000 000	92-93 1: 1 500 000
102-103 1: 3 000 000	136 1: 5 000 000	121 1: 6 000 000
133 1:10 000 000	34-35 1:12 000 000	104 * Autoprot. Plátny měst

Skladba oddílů – podle významu území pro uživatele zejména z ČSLA a dílčím způsobem i obecného uživatele ČSR - 7 oddílů

Země – 25 map

Evropa – 147 map

Svaz sovětských socialistických republik – 30 map

Asie – 70 map

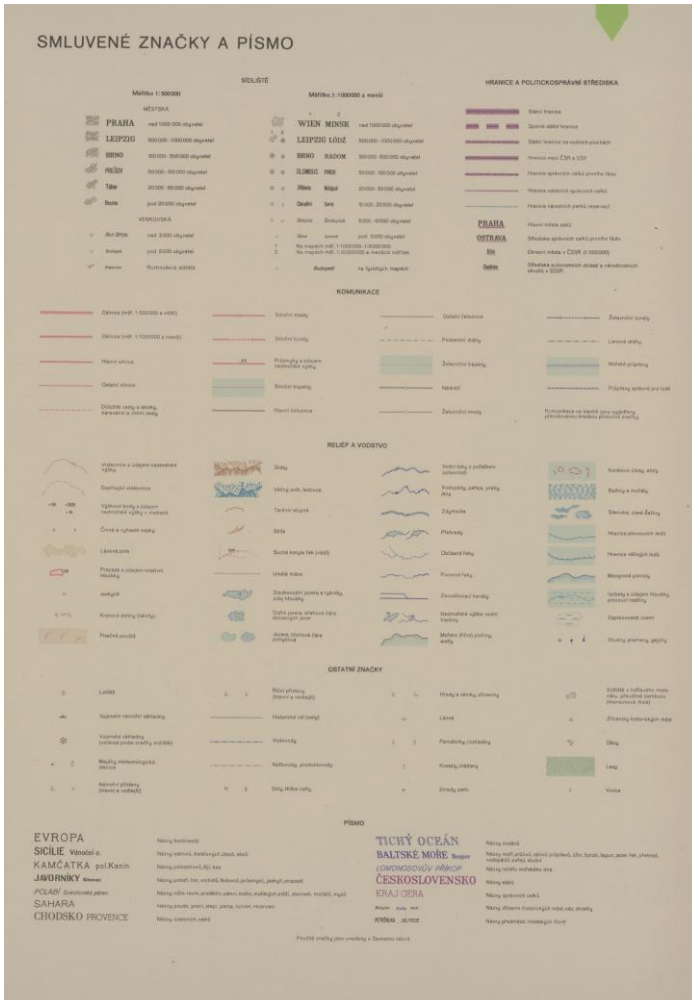
Arika – 27 map

Severní a Jižní Amerika – 60 map

Austrálie a Oceánie – 19 map

Celkem 378 map, jejich plocha je téměř 19 m²

Geografická část

Mapové znaky byly voleny tak, aby byly maximálně intuitivní a aby umožnily dobrou čitelnost tlakového obrazu a jeho snadnou interpretovatelnost

Jednotný mapový styl pro všechna měřítka

Stejný značkový klíč

Stejné textové fonty

Stejné stupnice čarových a plošných barev (zachování jednotného barevného koloritu pro všechny mapy)

Čtyři typy geografických map

- mapy s výrazným fyzickogeografickým charakterem, zobrazení zejména reliéfu a vodstva (mapy přehledné, malá měřítka)
- fyzickogeografická přehledné mapy doplněné dopravními informacemi, administrativně správním dělením, významnými objekty průmyslového a vojenskohistorického charakteru, komunikační sítě (přehledné mapy kontinentů a regionů,...)
- fyzickogeografická podrobné mapy obsahově blízké typu B s většími podrobnostmi a s menší úrovní generalizace (mapy států, částí států apod.)
- plány měst

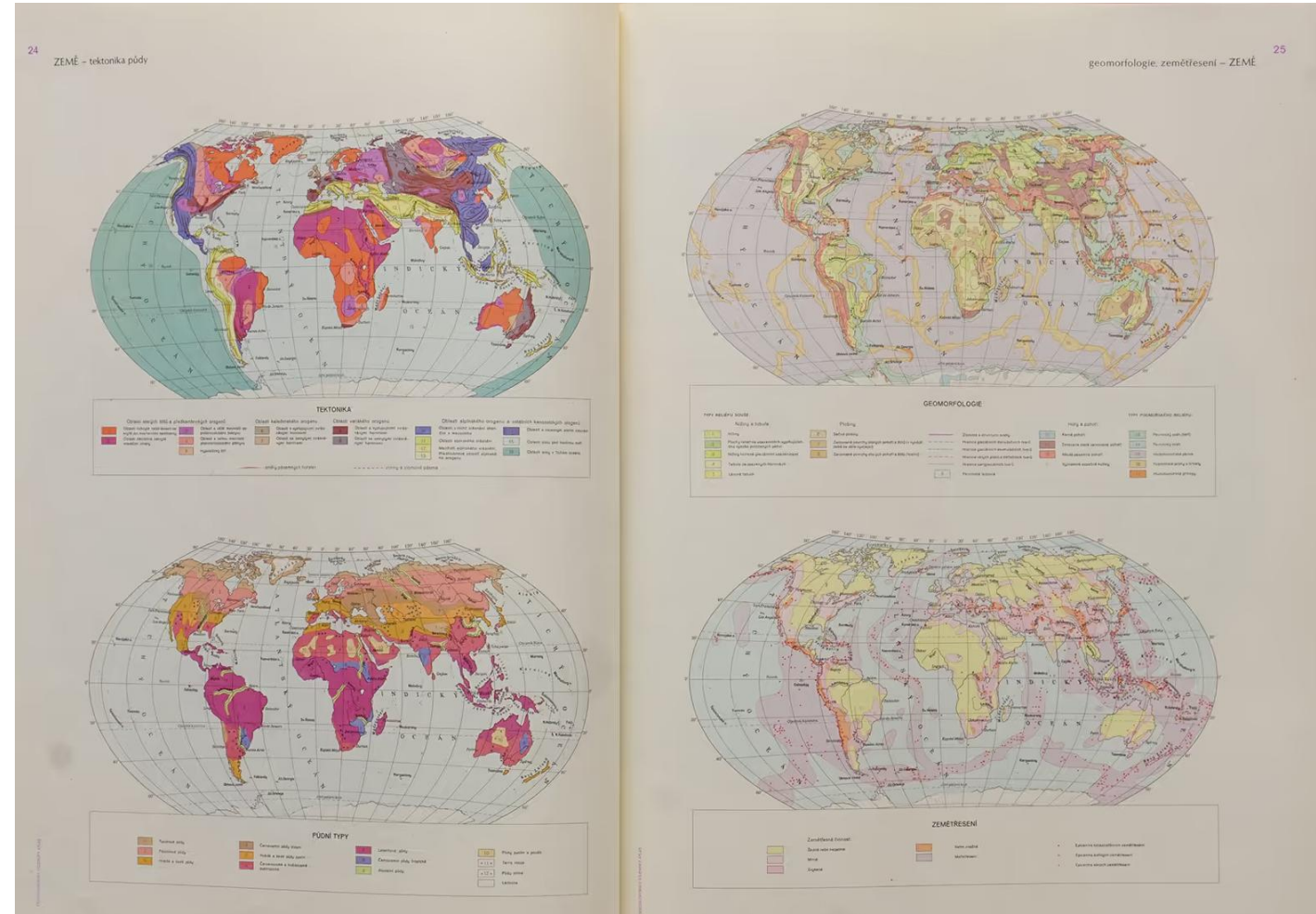
Geografická část

Tematické mapy z fyzickogeografické sféry:

geologické a tektonické
pedologické
geomorfologické
geofyzikální
klimatické
biogeografické
zoogeografické

Tematické mapy socioekonomické sféry

Demografické
Ekonomické
Politickosprávní
Dopravní

Geografická část

Mapové formáty

Rozměr atlasu 31x41 cm

Formáty map:

dvoustránkový

dvoustránkový se dvěma nebo jednou záložkou

jednostránkový

jednostránkový se záložkou

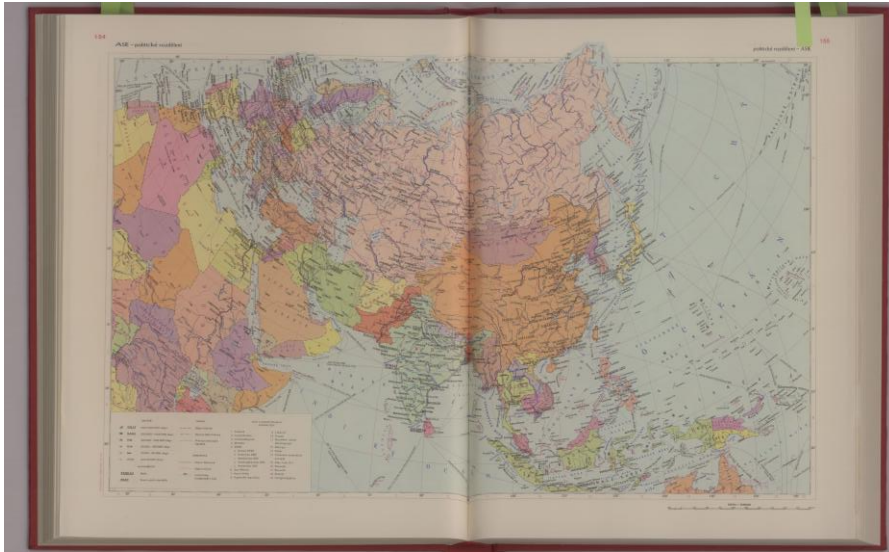
půlstránkový

čtvrtstránkový

nepravidelný výřez

Geografická část

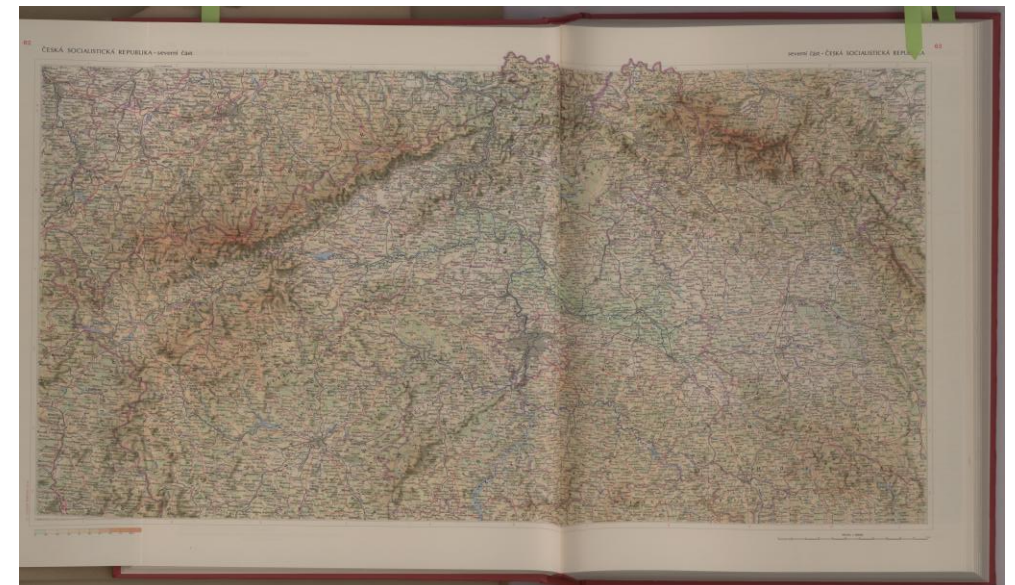

Kartografická zobrazení - charakteristika

- použita taková zobrazení, aby se minimalizovaly jednotlivá zkreslení, a aby bylo možno jednotlivé mapy mezi sebou porovnávat
- mapy malých měřítek – důraz na zachování ploch (porovnávání velikostí)
- uplatnění zejména jednoduchých a kompenzačních zobrazení

Kartografická zobrazení – druhy

- de l'Isleovo kuželové zobrazení se dvěma nezkreslenými rovnoběžkami – většina kontinentů a regionů
- Krasovského kuželové ekvidistantní zobrazení se dvěma nezkreslenými rovnoběžkami – 1 mapa
- Postelovou azimutální zobrazení – 2 mapy polárních krajů
- Lambertovo azimutální zobrazení – hemisféry
- Hammerovo zobrazení – planisféry

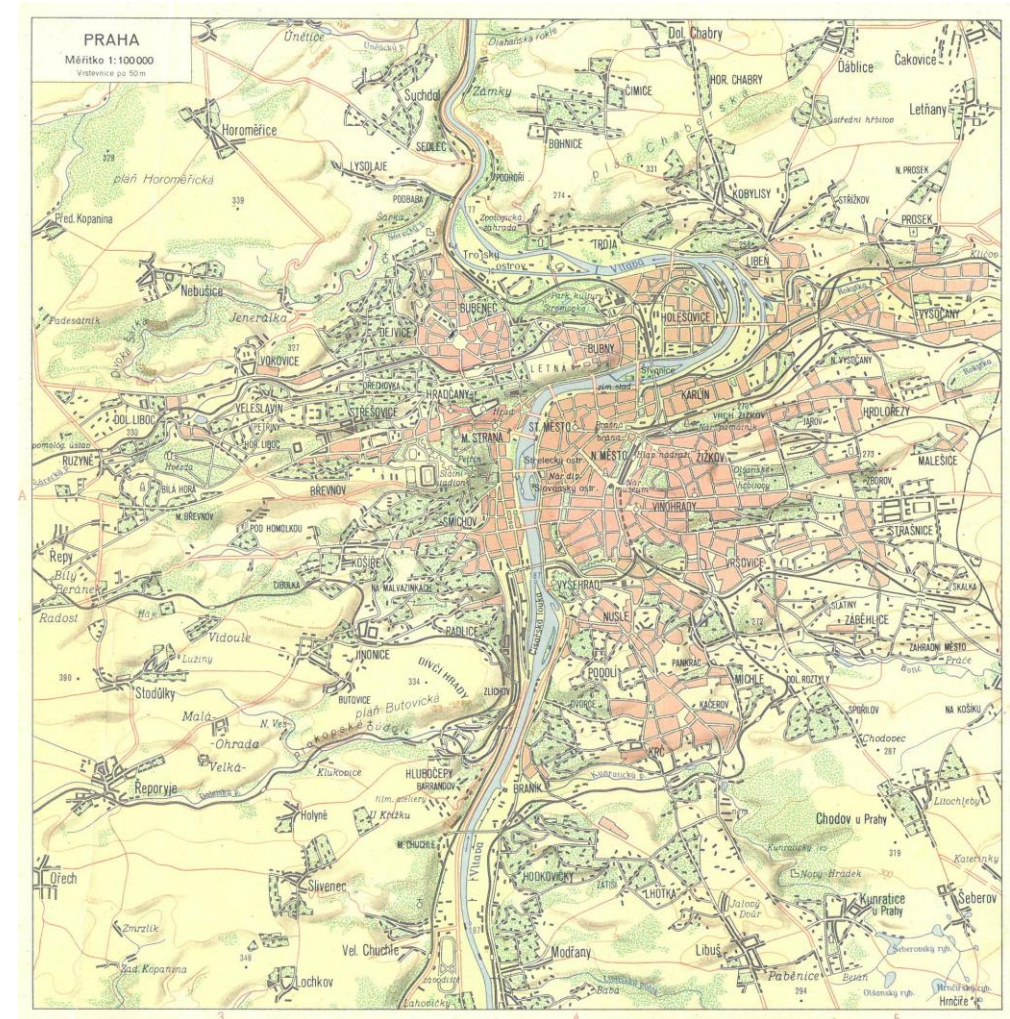
Geografická část

Otázky utajení

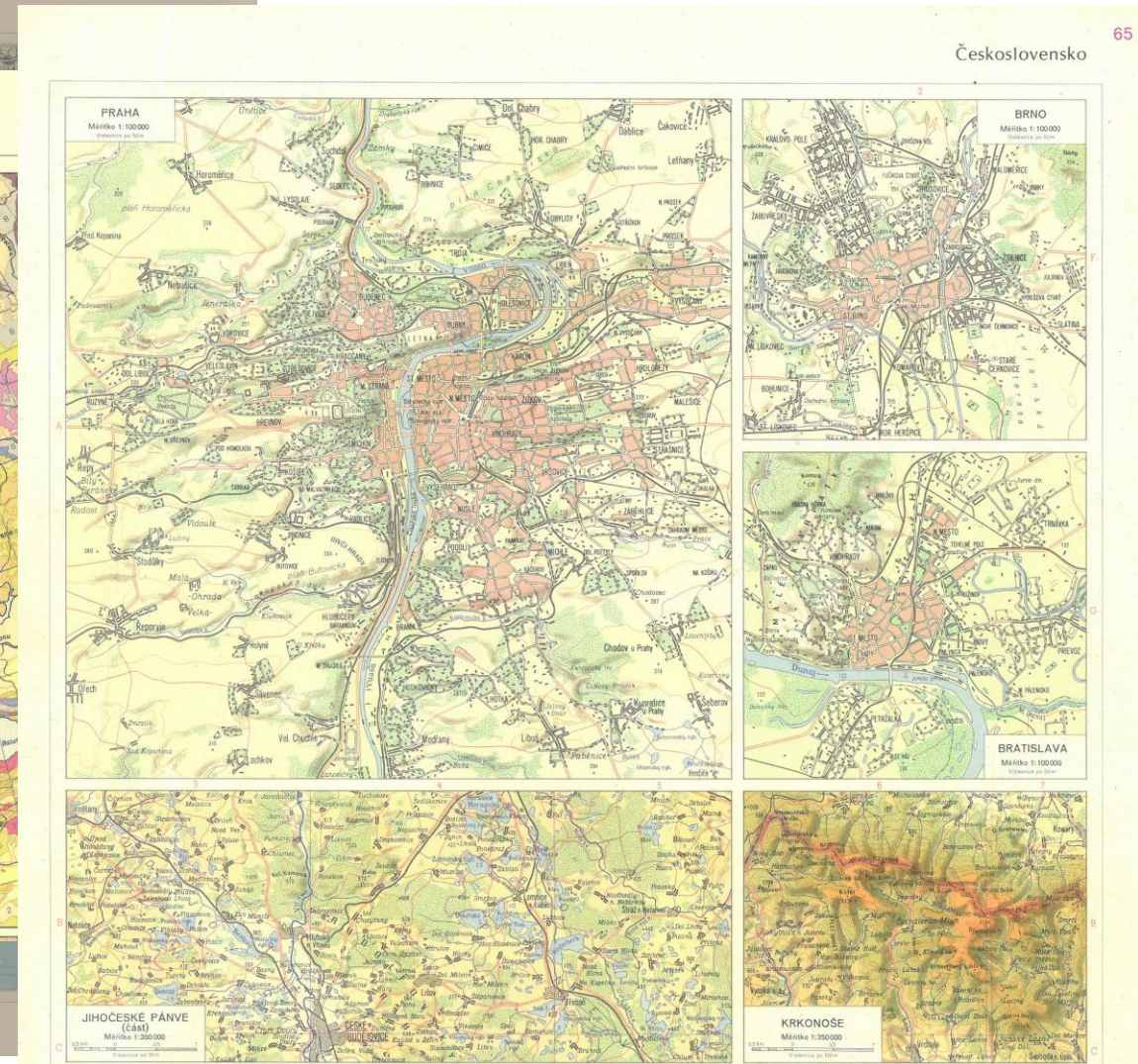
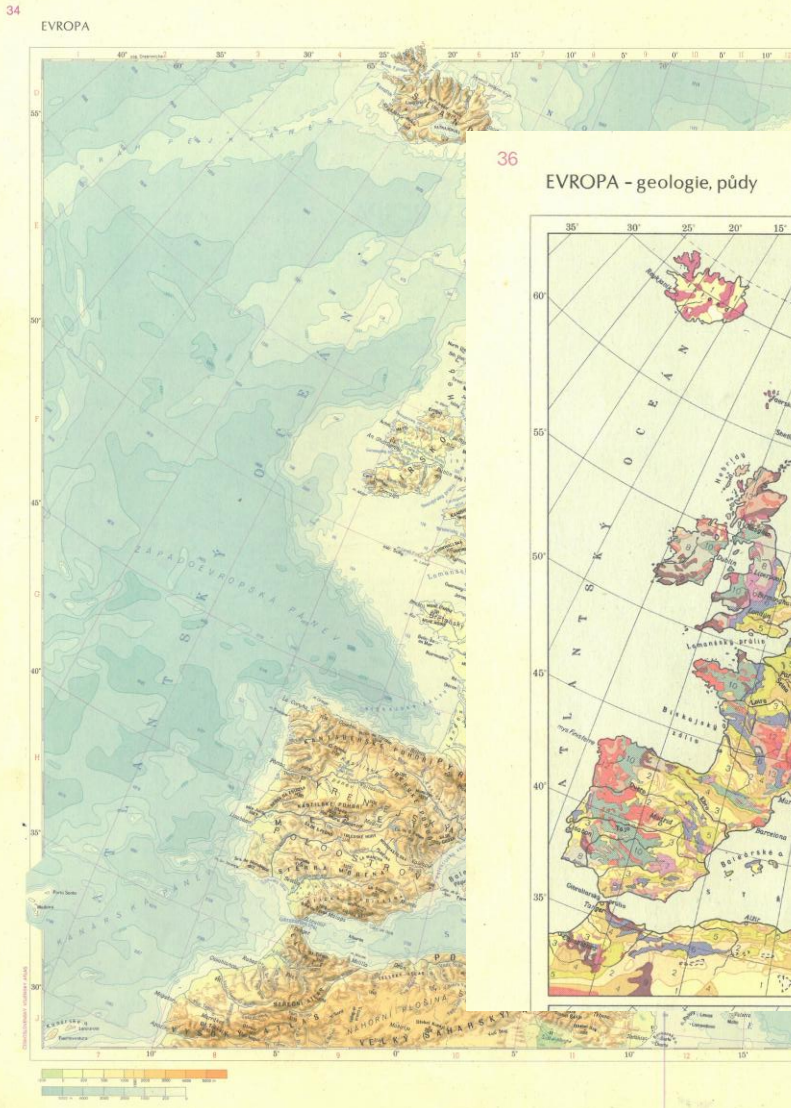
řada map byla záměrně zkreslována tak, aby
nebylo možné získat souřadnice objektů

týkalo se to zejména podrobných map a plánů
měst

u těchto map nebyla ani zobrazena
souřadnicová síť zeměpisných souřadnic, ale
byla použita pouze orientační síť

Geografická část

Vojenskohistorická část

Cíl vojenskohistorické části – první komplexní zhodnocení československých vojenských ději z tehdejšího marxisticko-leninského hlediska

5 základních oddílů a 4 kapitoly:

úvodní oddíl

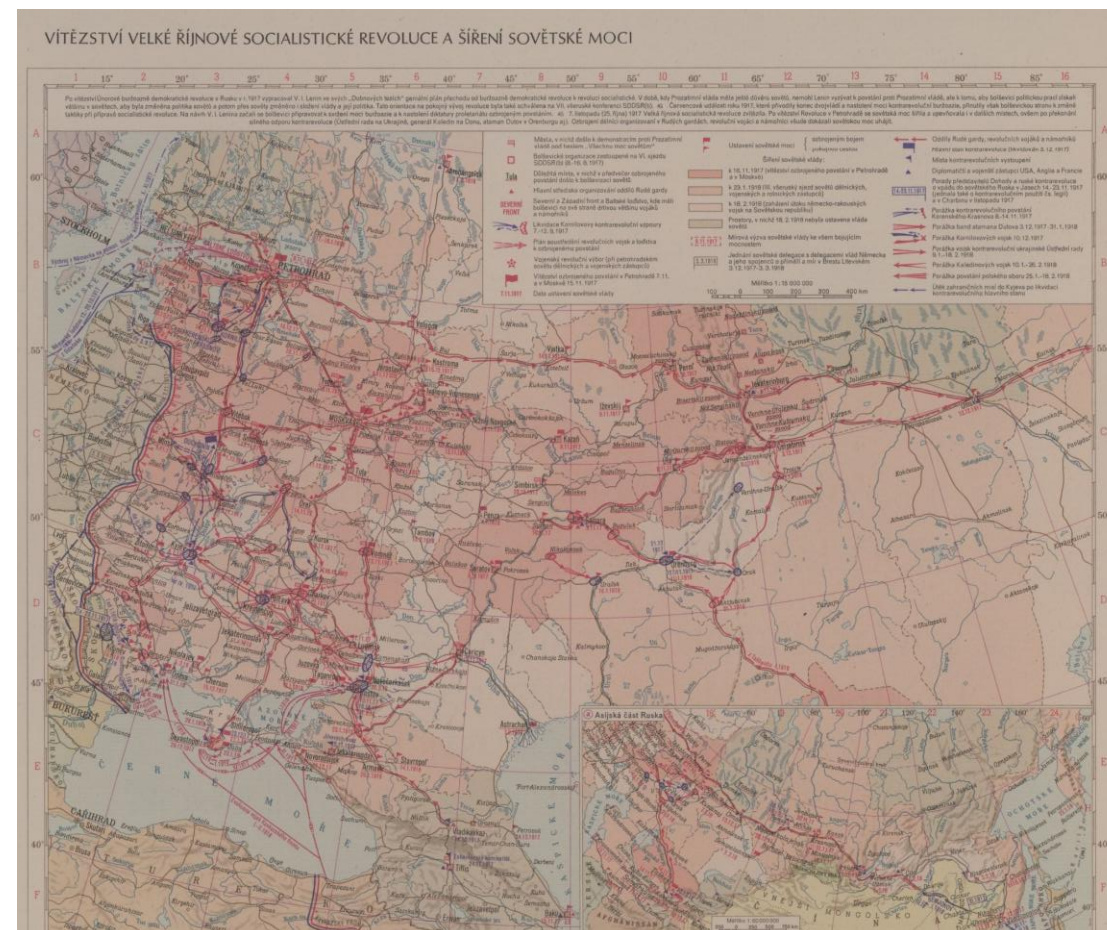
války v období otrokářské společnosti

války v období feudální společnosti

války v období kapitalistické společnosti do všeobecné krize kapitalismu

války v období přechodu od kapitalismu k socialismu

- období Velké říjnové socialistické revoluce a občanské a intervenční války v Sovětském svazu
- období přípravy imperialistických států na rozpoutání 2. světové války
- období 2. světové války
- období po 2. světové válce

Vojenskohistorická část

Vojenskohistorická část, zejména období mezi světovými válkami a období po 2. světové válce, je historicky deformováno:

neúplný výklad dějin v SSSR v období po VŘSR

neuvedený význam čs. legií v Rusku

nevysvětlen význam dohod Německa a SSSR před Velkou vlasteneckou válkou

potlačen význam bojů o Anglii a účasti zahraničních letců

potlačen význam bojů v Severní Africe

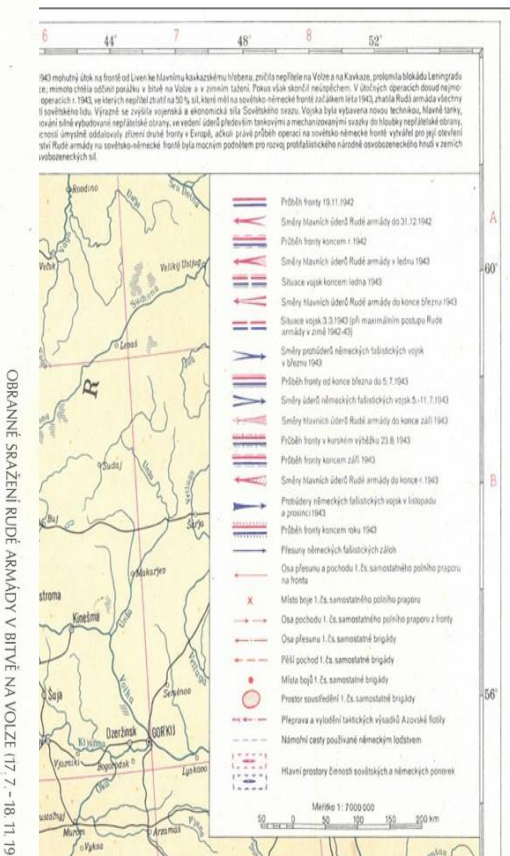
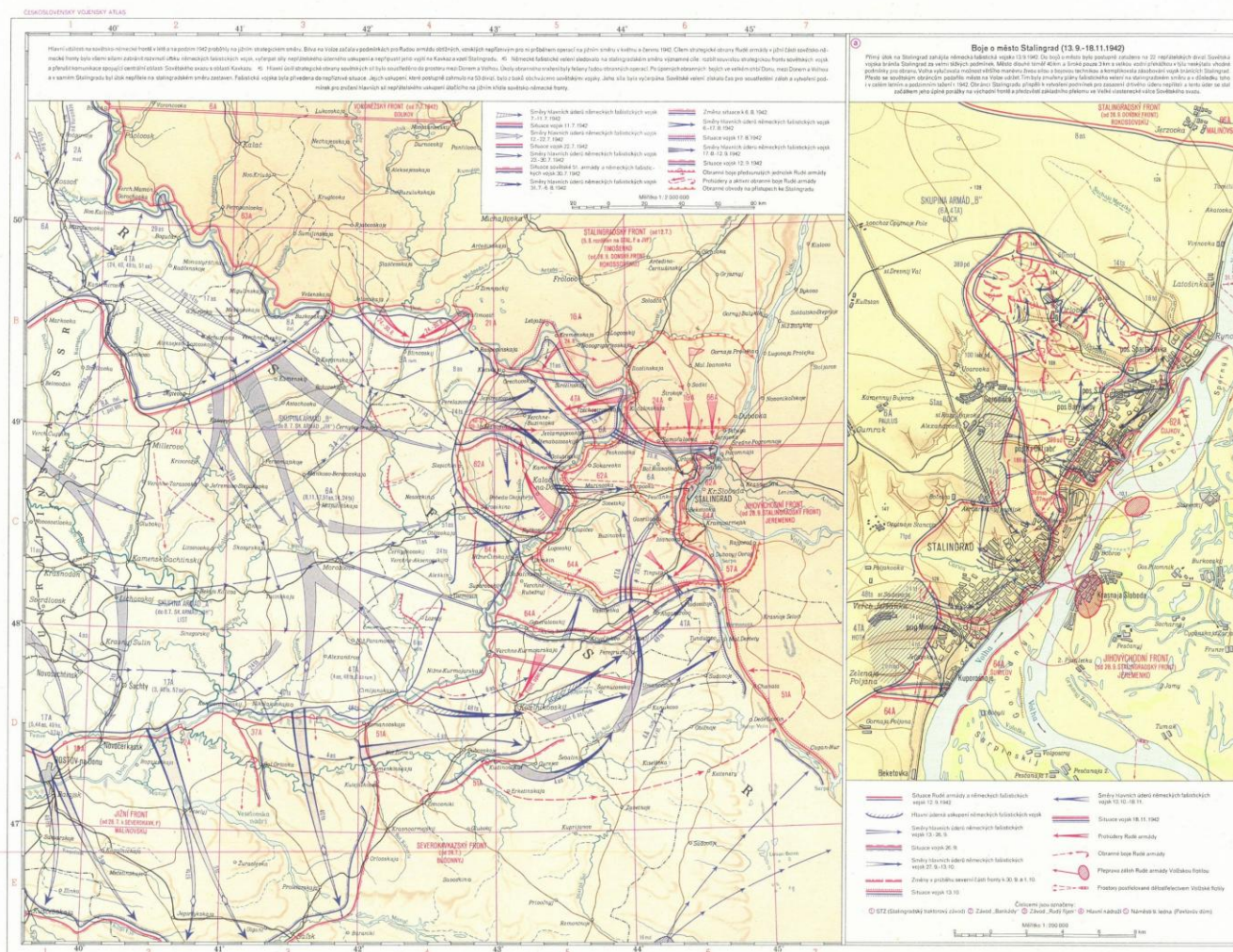
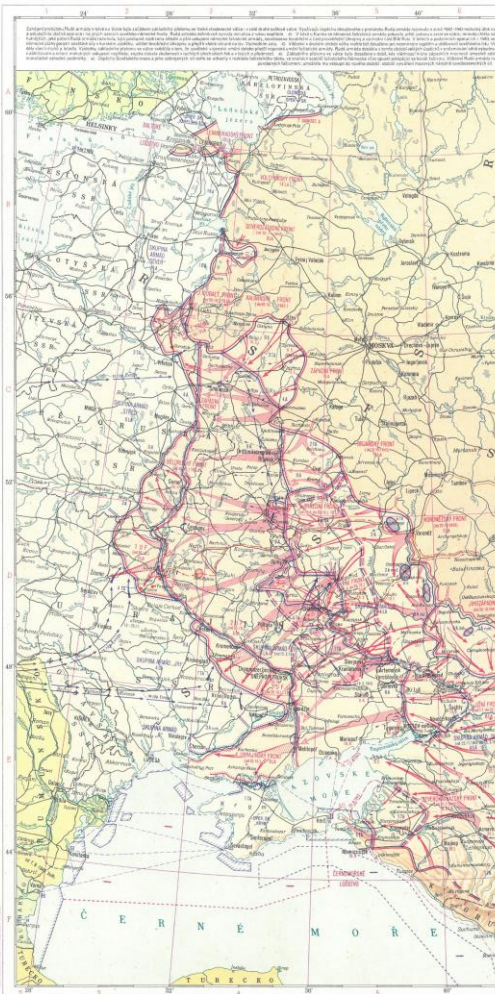
snížen význam bojů na západní frontě

neobjektivně podán výklad krize na Korejském poloostrově
a Korejské války

Příklad manipulace s fakty a její vyjádření v mapách

Vojenskohistorická část

Redakční řízení tvorby ČSVA

Práce řízeny redakční radou a odbornými komisemi

hlavní redaktor – předseda RR – genmjr. Jan Klíma, NTS ČSLA

zástupce hlavního redaktora – pplk. Josef Paxa

předseda geografické komise – pplk. Bohuslav Šimák

předseda vojenskohistorické komise – pplk. Karel Blažek

technický redaktor – pplk. Josef Vlastník

+ 34 dalších odborných pracovníků (Demek, Korčák, Hromádka, Kuchař, Kanský, Lauermann, Srnka, Vitásek, ...)

Podíl desítek redaktorů, kartografů a odborníků-tematiků

Doba vydání 7 let (cca poloviční čas než srovnatelné atlasy)

Technologické otázky

Klasické technologie 60. let 20. století

montážní práce

sestavitelské práce nad modrokopii podkladových map

ruční kartografická kresba kartografických originálů

tvorba kartolitografických originálů pro všechny barvy (12 barev)

tisk ofsetovým tiskem

Význam atlasu pro kartografii

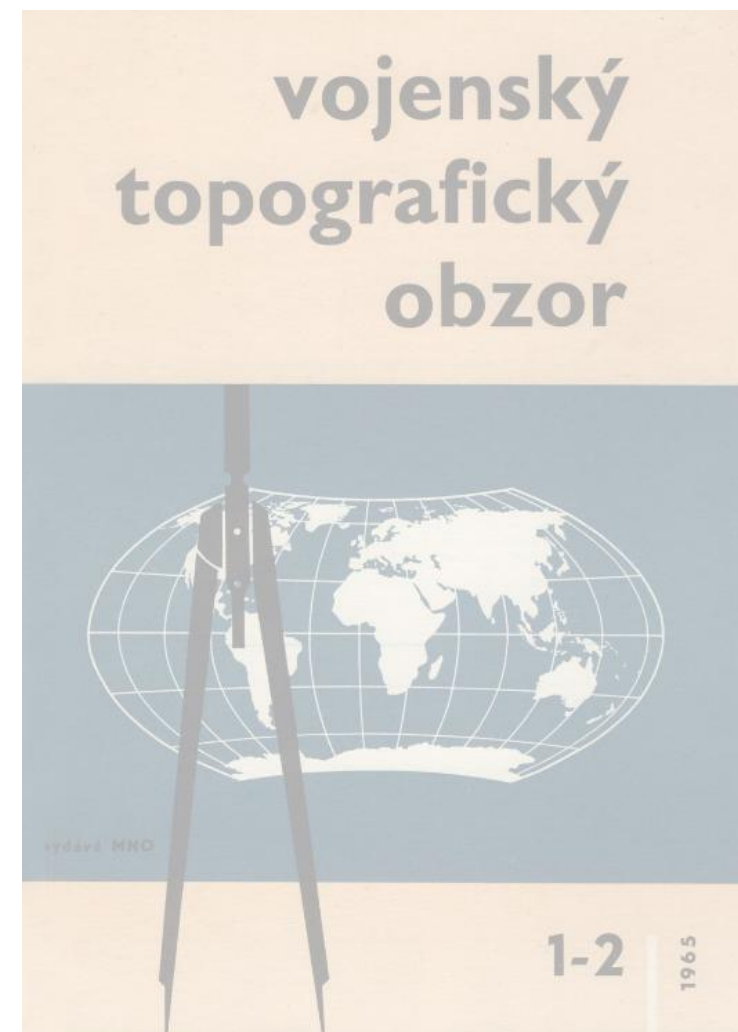

Unikátní dílo československé vojenská kartografie

Umožnění studia geografické části a vojenskohistorické části v jednom celku s harmonizovanými podklady

Excelentní spolupráce vojenských a civilních organizací

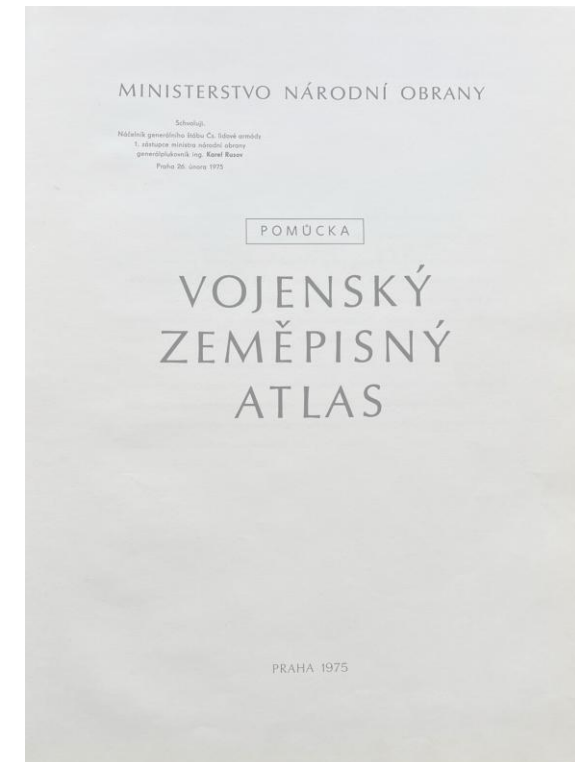
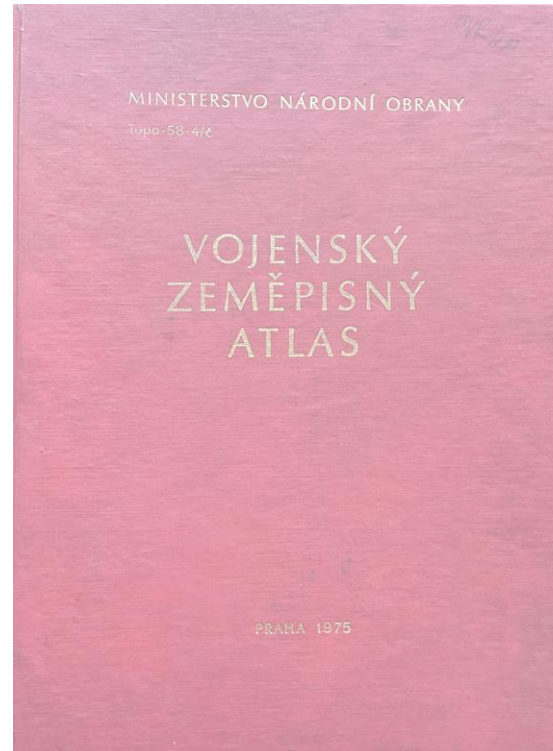
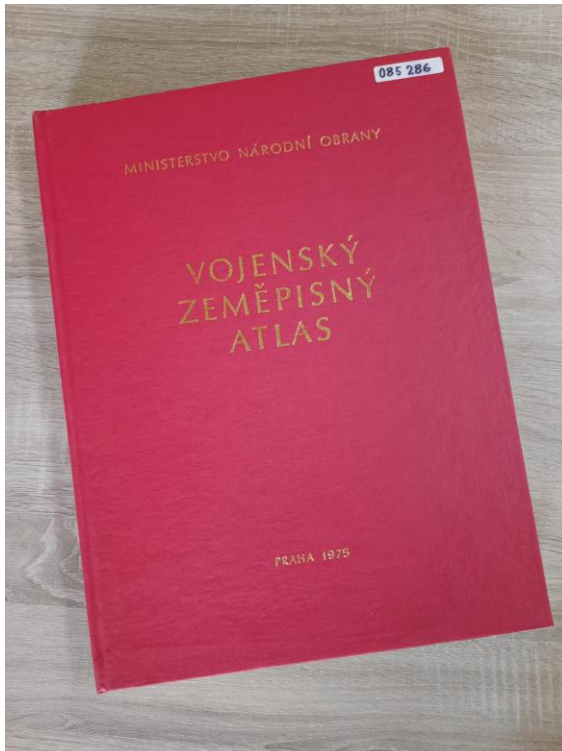
Podklad pro současné studium způsobu tvorby a redakčního řízení rozsáhlého kartografického díla

Význam atlasu pro kartografii

- Unikátní dílo československé vojenská kartografie
- Umožnění studia geografické části a vojenskohistorické části v jednom celku s harmonizovanými podklady
- Excelentní spolupráce vojenských a civilních organizací
- Podklad pro současné studium způsobu tvorby a redakčního řízení rozsáhlého kartografického díla

Vojenský zeměpisný atlas 1975

Vojenský zeměpisný atlas 1975

Vydavatel
Odpovědný redaktor
Odborný zást. předsedy RR
Technický zást. předsedy RR
Odpovědní redaktoři

Ministerstvo národní obrany

plk. ing. Vladimír Vahala, CSc. – předseda redakční rady

pplk. ing. František Kučera

plk. ing. Josef Paxa

pplk. ing. Srnka, CSc., plk. ing. Karas, doc. ing. Lauermann, CSc.
prof. RNDr. ing. Šimák, plk. ing. Puškár, pplk. ing. Prokůpek
pplk. ing. Oliva, pplk. ing. Jiras, pplk. RNDr. Baďura,
pplk. ing. Barochovský, plk. Boldiš, pplk. ing. Šádek

Zpracování a tisk

Vojenský zeměpisný ústav Praha

PRAHA 1975

Vojenský zeměpisný atlas 1975

Zahájení prací – 1972

Úkoly:

nezměnit koncepci geografické části

odstranit vojenskohistorickou část

obměnit redakci atlasu

zachovat základní charakteristiky map

zpracovat českou a slovenskou verzi

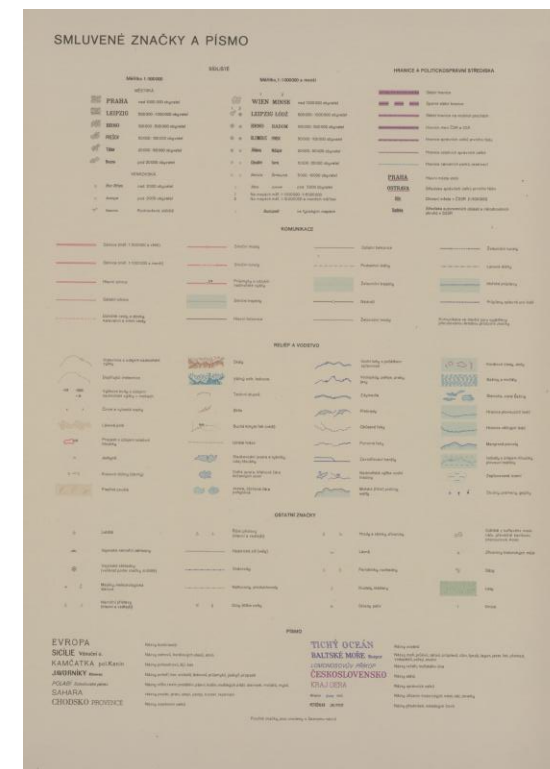
Redakční řízení tvorby ČSVA

Podíl desítek redaktorů, kartografů a odborníků-tematiků

Práce řízeny redakční radou a odbornými komisemi

Doba vydání 3 roky

Hlavním cílem bylo aktualizovat ČSVA

Hlavní charakteristiky VZA

Zvýšil se počet geografických i tematických map

Beze změn zůstala měřítková soustava map

Beze změn zůstal formát atlasu a typy map geografické části

Velká pozornost byla opět věnována rozsáhlé spolupráci s odborníky z různých oblastí

Zachování utajení některým map velkých měřítek

Hlavní změny ve srovnání s ČSVA

Úprava názvů map a úprava toponym

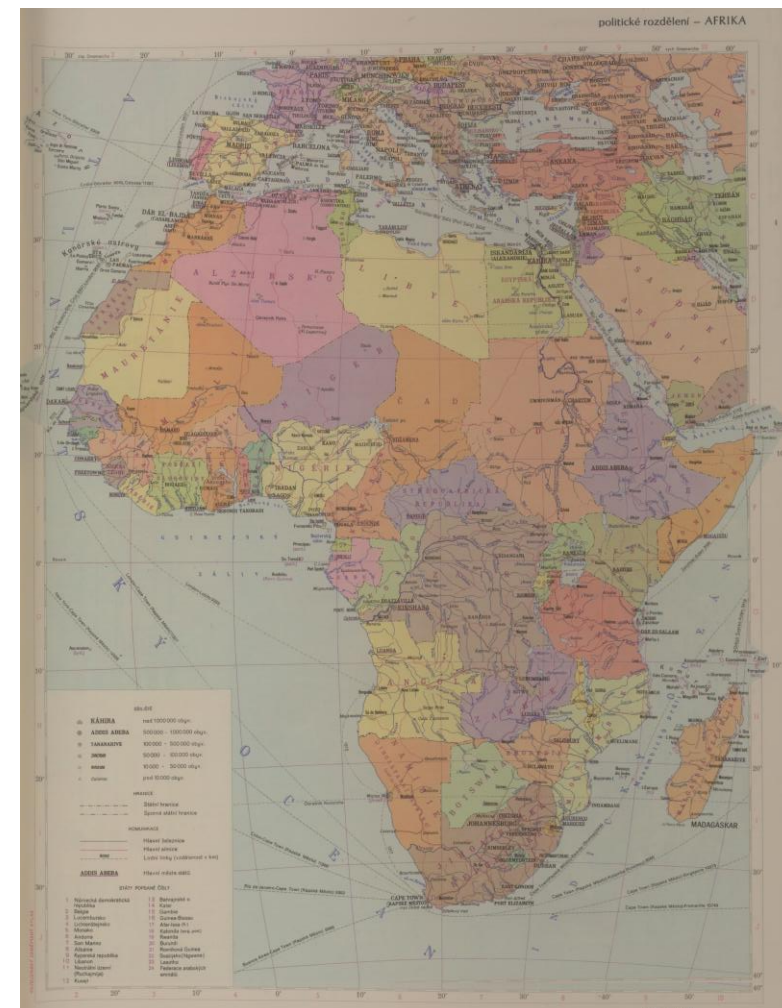
Aktualizace obsahu všech stávajících map

Aktualizace hranic států zejména v Africe

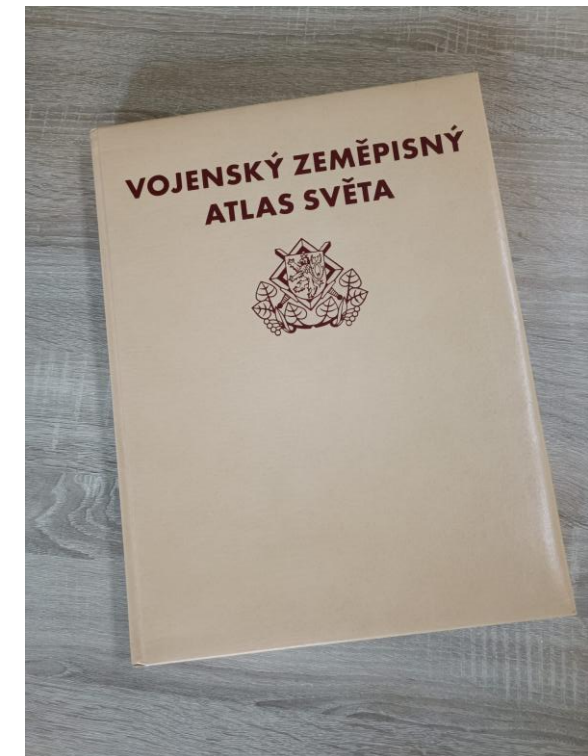
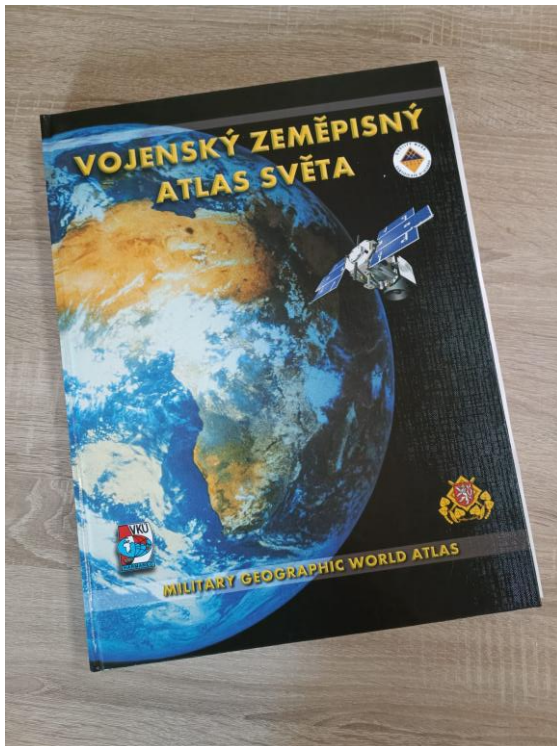
Doplnění nových ohnisek napětí ve světě

Doplnění a úpravy některých tematických map (Preventivní očkování, systémy písem, úřední jazyky, ...)

Doplnění nových a aktualizace stávajících sporných hranic

Vojenský zeměpisný atlas světa 2005

Vojenský zeměpisný atlas světa 2005

Vydavatel

Odpovědný redaktor

Zpracování a tisk

Vojenský kartografický ústav Harmanec, a. s.
neuveden

Vojenský kartografický ústav Harmanec, a. s.

Vyhotoveno pro potřeby Armády České republiky

MILITARY GEOGRAPHIC WORLD ATLAS

Hlavní charakteristiky VZAS

Cílem je poskytnout příslušníkům armády atlasové dílo odrážející současné politicko-společenské poměry ve světě

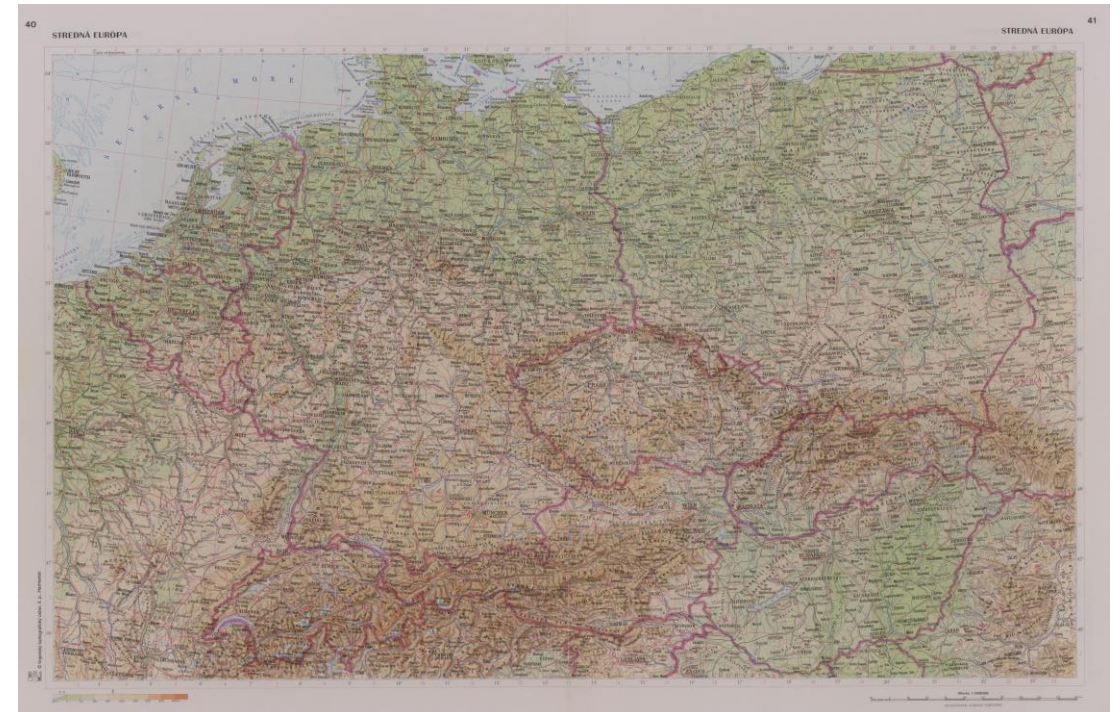
Navazuje na atlasy vydávané Topografickou službou ČSLA v 70-tých letech a vychází z tiskových podkladů, které byly v rámci rozdělení Československa v roce 1993 předány Topografické službě Armády Slovenské republiky

Jde o částečně „počeštěné“ vydání ***Zemepisného atlasu sveta*** vydaného VKÚ v roce 2001

Vydán ve dvou verzích – standardní a „dárková“ koženková vazba

Beze změn zůstala měřítková soustava map

Beze změn zůstal formát atlasu a typy map geografické části

Informace N GeoSI k vydání VZAS

Slovo na úvod

Československá vojenská kartografie vydala v letech 1965 a 1975 Vojenský zeměpisný atlas, který byl určen jako studijní a informační vojenskogeografická pomůcka pro příslušníky Československé armády. Toto unikátní kartografické dílo představovalo v období svého vydání vrcholné možnosti světové kartografie a přesahovalo rámec československé vojenské kartografie. Na přípravě, tvorbě a vydání Vojenského zeměpisného atlasu se podíleli složky Topografické služby – zejména Topografické oddělení Generálního štábu, Vojenský zeměpisný ústav Praha a Vojenský kartografický ústav Harmanec. Dále se na tomto díle podílela řada vědeckých a odborných pracovníků československé geografie a kartografie. Tvůrci a zpracovatelé Vojenského zeměpisného atlasu, získali vysoké domácí i mezinárodní ocenění.

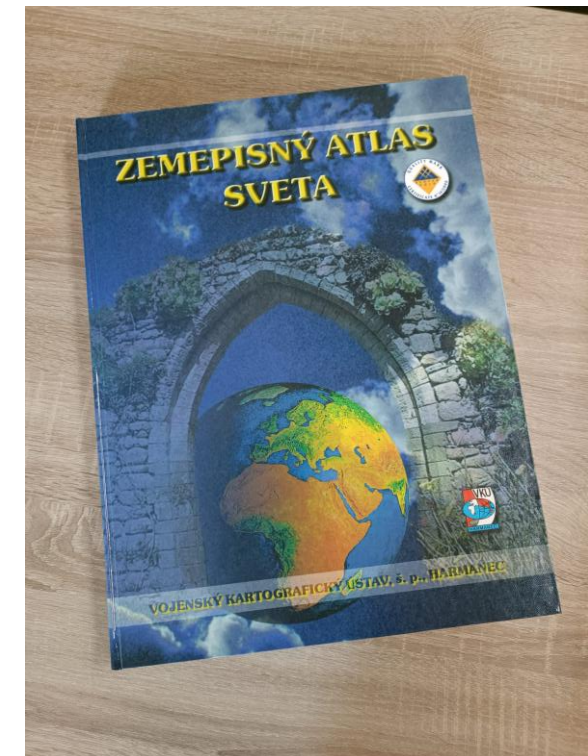
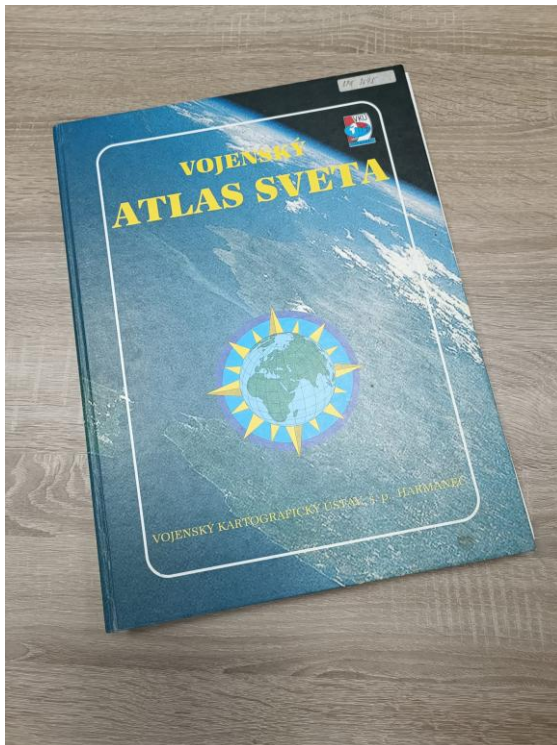
Vojenský kartografický ústav, s. p., Harmanec, vydal v roce 2001 aktualizované vydání uvedeného atlasu pod názvem Zeměpisný atlas světa. Pro vydání atlasu byly využity podklady, které byly v rámci rozdělení Československa v roce 1993 předány Topografické službě Armády Slovenské republiky.

Po zvážení jsme došli k přesvědčení, že tento atlas by bylo vhodné vydat i pro potřeby Armády České republiky a zachovat tak toto dílo, odrážející současné politicko-společenské poměry ve světě, jako dědictví pro další generace.

Vzhledem k omezeným finančním nákladům je toto dílo vytvořeno v částečné české jazykové úpravě. I přes toto řešení se domnívám, že dostáváte do ruky vysoce odborně fundované dílo, které bude využíváno jako kvalitní studijní a informační pomůcka.

Vojenský atlas světa 1999

Zemepisný atlas světa 2001

Vojenský atlas světa 1999

Zemepisný atlas světa 2001

Vydavatel
Odpovědný redaktor

Vojenský kartografický ústav Harmanec, a. s.
neuveden

Zpracování a tisk

Vojenský kartografický ústav Harmanec, a. s.

Hlavní charakteristiky

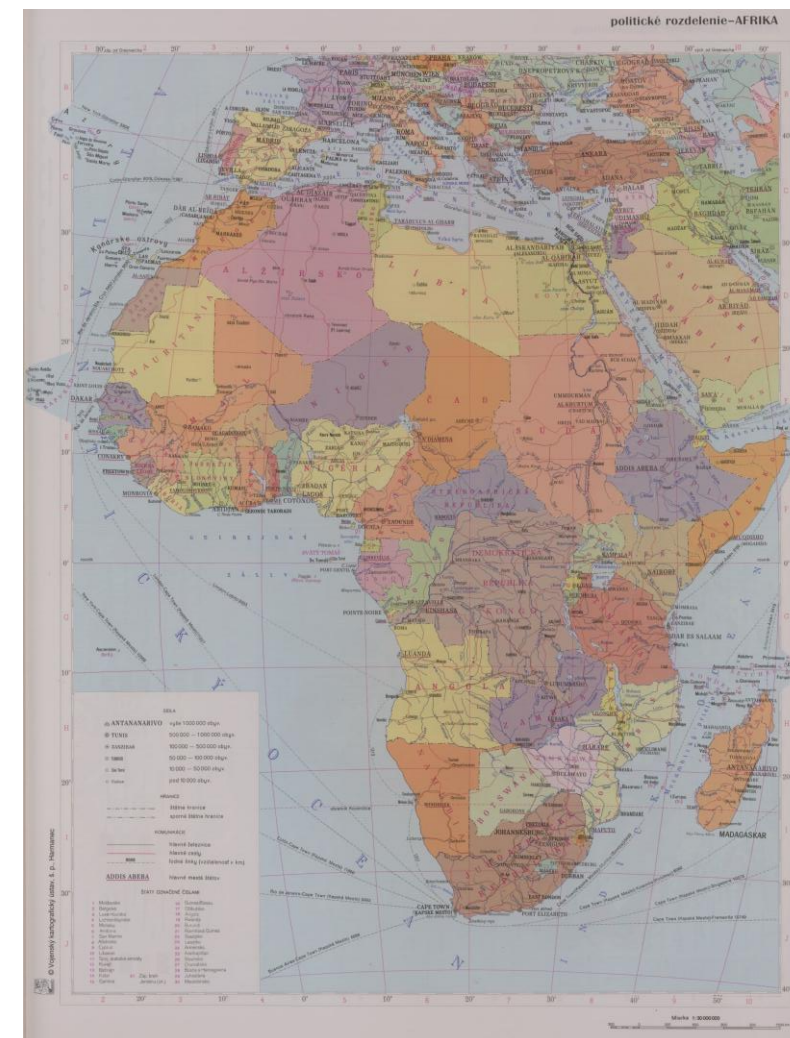
Navazuje na atlasy vydávané Topografickou službou ČSLA v 70-tých letech a vychází z tiskových podkladů, které byly v rámci rozdělení Československa v roce 1993 předány Topografické službě Armády Slovenské republiky

Beze změn zůstala měřítková soustava map

Beze změn zůstal formát atlasu a typy map geografické části

Jednotlivé mapy jsou aktualizovány na současnou geopolitickou situaci.

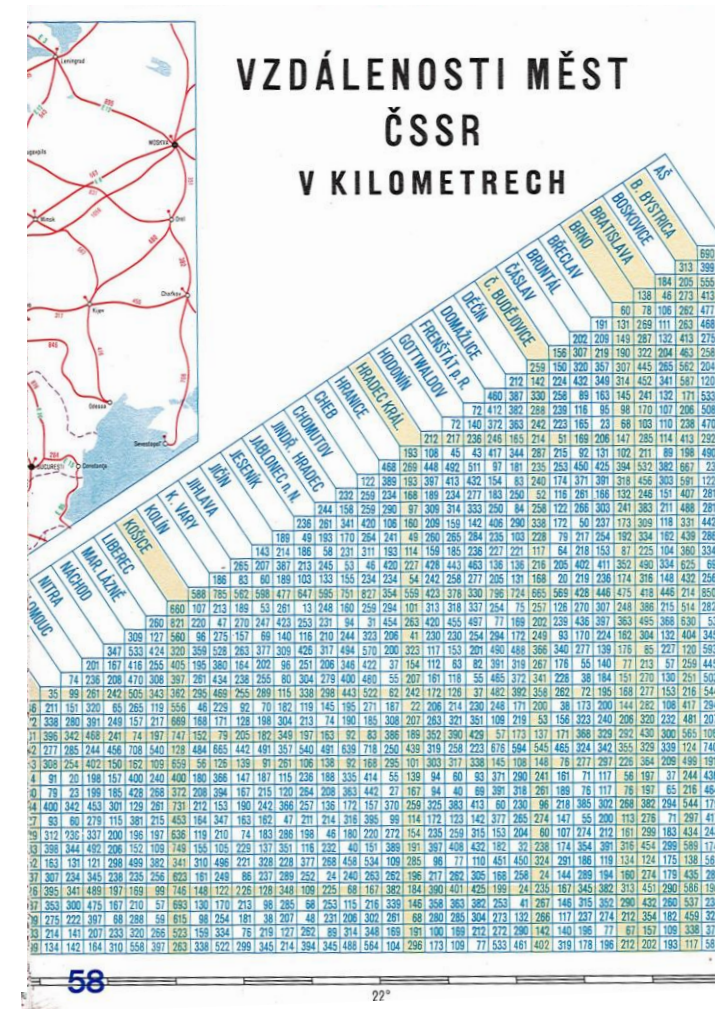
Mezi oběma atlasy jsou jen malé rozdíly (úprava topomym, lodní dopravy apod.)

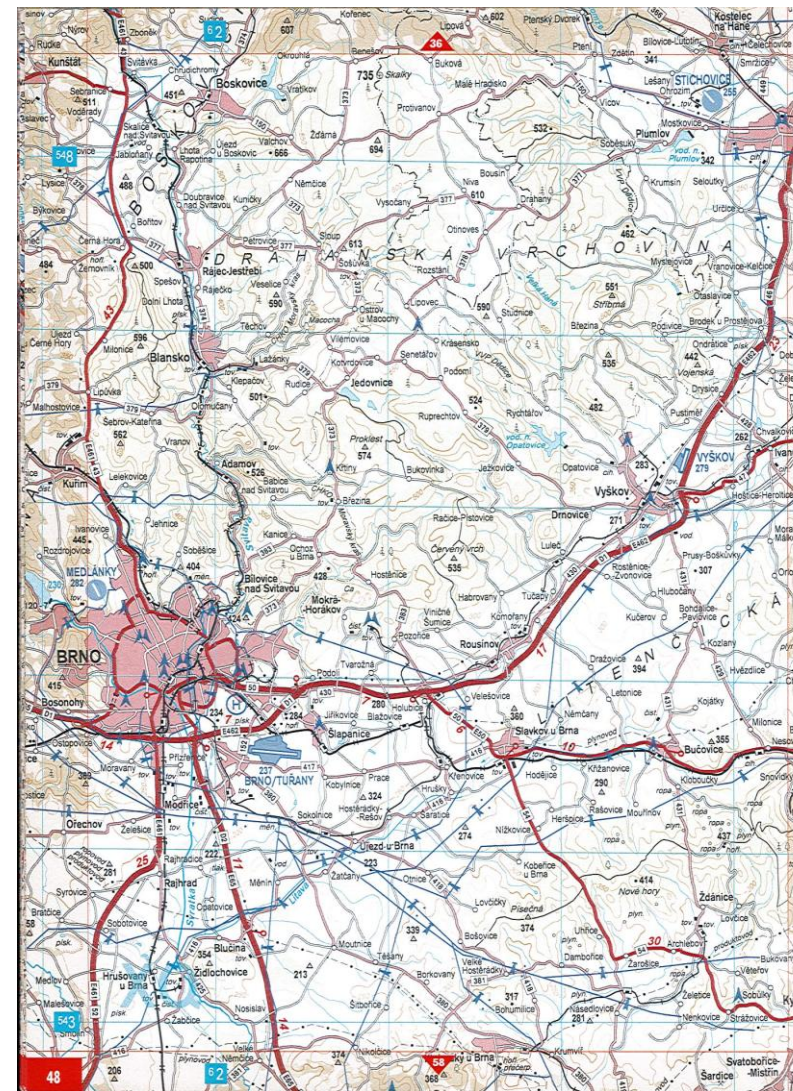
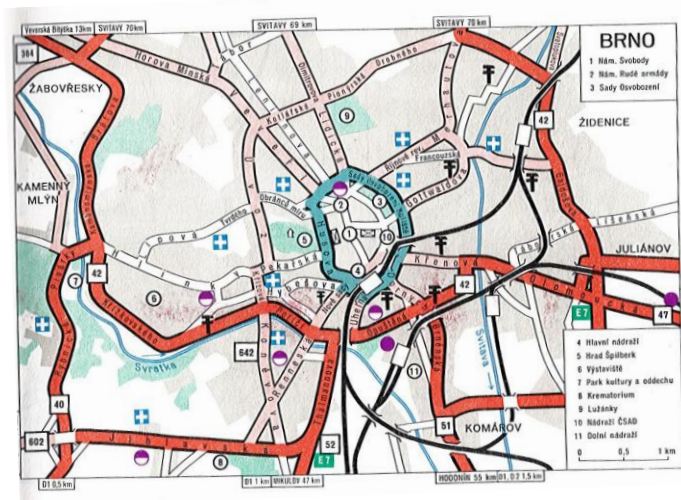
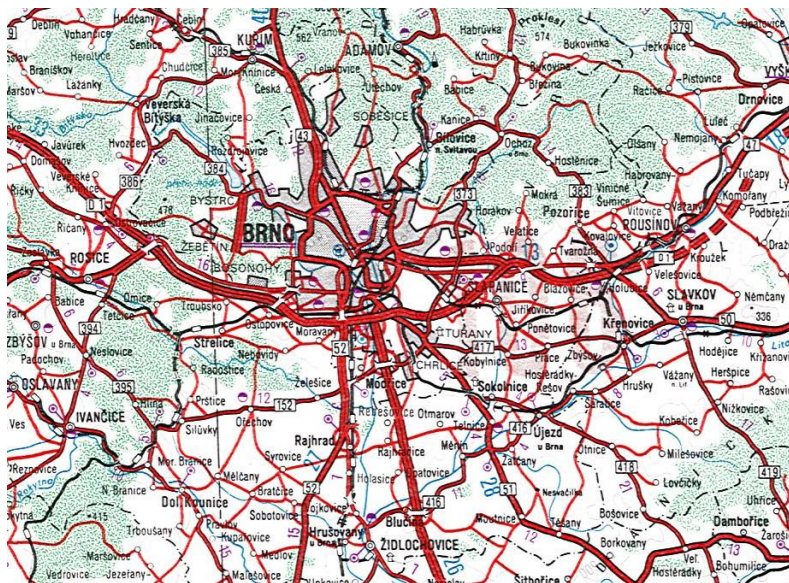
Vojenské autoatlasy a automapy

Specifická „japonská“ vazba

Hlavní charakteristiky

Vojenský zeměpisný atlas (1965) je příkladem účinné a dlouhodobé spolupráce kartografů v tehdejší republice.

Jeho úroveň je dodnes hodna ocenění jak po stránce kartografické, tak i po stránce technického zpracování, a rovněž po stránce samotné tvorby všech map a respektu autorů k jednotné koncepci celého díla.

Děkuji za pozornost

Ing. Jiří Drozda, Ph.D. – drozdik@post.cz

Reference

1. [Atlas Republiky Československé](#)
2. Vojenský topografický obzor, ročník 1965, číslo 1-2, dostupné v [vgo_1965_01-02.pdf](#)
3. Vojenský topografický obzor, ročník 1979, číslo 1, strany 46-56, dostupné v [vgo_1979_01.pdf](#)